

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์เชิงปริมาณของเนื้อหาการศึกษาเพื่ออาชีพในหนังสือเรียนวิชา
สังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 5 เล่ม คือ

1. หนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา ส 101 ส 102 ประเทศของเรา ชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 1 เล่ม 1 ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
2. หนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา ส 101 ส 102 ประเทศของเรา ชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 1 เล่ม 2 ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
3. หนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา ส 203 ส 204 เพื่อนบ้านของเรา ชั้นมัธยม-
ศึกษาปีที่ 2 ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
4. หนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา ส 305 ส 306 โลกของเรา ชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 3 เล่ม 1 ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
5. หนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา ส 305 ส 306 โลกของเรา ชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 3 เล่ม 2 ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

การสร้างเครื่องมือและการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้สร้างเกณฑ์และตารางวิเคราะห์ในการวิเคราะห์เนื้อหาการศึกษาเพื่ออาชีพ
ที่ปรากฏในหนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 เป็นเกณฑ์และตารางการวิเคราะห์เนื้อหาการศึกษาเพื่ออาชีพที่ปรากฏ
ในหนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ตอนที่ 2 เป็นเกณฑ์และวิเคราะห์วิธีการนำเสนอ เนื้อหาการศึกษาเพื่ออาชีพ
ในหนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ผู้วิจัยนำเกณฑ์การวิเคราะห์หนังสือเรียนที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 13 ท่าน
ตรวจสอบความครอบคลุมเชิงเนื้อหา โดยถือเกณฑ์ข้างมาก 2 ใน 3 ของผู้ทรงคุณวุฒิ
แล้วจึงมาสร้างตารางเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยทดลองวิเคราะห์หนังสือเรียนสังคมศึกษา
วิชาบังคับ 1 บทแล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงของการวิเคราะห์ รวมทั้งผู้วิจัย
ได้ตรวจสอบความเที่ยงของของผู้วิจัย โดยการวิเคราะห์หนังสือเรียนสังคมศึกษา วิชาบังคับ
จำนวน 1 เล่ม นำผลที่ได้จากการตรวจสอบความตรงของการวิเคราะห์ และความเที่ยง
ของผู้วิจัยมาปรับปรุงแก้ไข สร้างเป็นตาราง เพื่อใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหาการศึกษาเพื่อ
อาชีพในหนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 5 เล่ม ผู้วิจัยนำผล
การวิเคราะห์เนื้อหาการศึกษาเพื่ออาชีพที่นำเสนอในหนังสือเรียนมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยหา
ค่าร้อยละ แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง
สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์เนื้อหาการศึกษาเพื่ออาชีพที่ปรากฏในหนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม. 1 - ม. 3) สรุปได้ดังนี้ คือ

1. ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของเนื้อหาการศึกษาเพื่ออาชีพที่นำเสนอใน
หนังสือเรียนสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นกับเนื้อหาการศึกษาเพื่ออาชีพที่ผู้วิจัย
พัฒนาขึ้น

1.1 เพื่อหารายวิชาของหนังสือเรียนสังคมศึกษา ส 101 ส 102
"ประเทศของเรา" มีเนื้อหาการศึกษาเพื่ออาชีพใดเป็นร้อยละ 1.13 และเมื่อพิจารณาใน
แต่ละหัวข้อเนื้อหาการศึกษาเพื่ออาชีพ พบมากที่สุดในข้อ 4.4 ความเข้าใจในรายละเอียด
และขอบเขตของหมวดอาชีพกิจกรรม ผู้เลี้ยงสัตว์ ผู้ทำงานป่าไม้ ชาวประมง และพราน
และข้อ 5.) ลักษณะการเมืองการปกครองของไทยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 9.93 ไม่
ปรากฏเนื้อหาการศึกษาเพื่ออาชีพในข้อ 1.2 การสำรวจค่านิยมของตนเอง 3.3 การ

ยอมรับในอาชีพที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล 4.3 ปัญหาทางด้านแรงงาน 4.4 ความ
 เข้าใจในรายละเอียดและขอบเขตในหมวดอาชีพที่ใช้วิชาอาชีพวิชาการ และผู้ปฏิบัติงานที่
 เกี่ยวข้อง หมวดอาชีพบริหาร และงานจัดการ หมวดอาชีพเสมียน และผู้ปฏิบัติงานที่
 เกี่ยวข้อง, หมวดอาชีพรับราชการทหารและหมวดอื่น ๆ 5.8 โครงสร้างทางด้านสังคม
 ของประเทศต่าง ๆ 5.11 ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในประเทศต่าง ๆ 6.10
 การมีมนุษยสัมพันธ์ 6.16 บรรยาบรรณของอาชีพ และ 7.1 การวางแผนการศึกษาต่อ
 ให้สอดคล้องกับอาชีพ เมื่อพิจารณาเนื้อหาวิชาในแต่ละบทเรียนพบว่า มีเนื้อหาการศึกษาอาชีพ
 ในบทที่ 25 "ธรรมเพื่อเตือนน้อง" มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 6.41 ไม่ปรากฏเนื้อหา
 การศึกษาเพื่ออาชีพในบทที่ 19 "ประชาชนกับการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และ
 สมบัติของชาติ"

1.2 เนื้อหารายวิชาของหนังสือเรียนสังคมศึกษา ส 203 ส 204 "เพื่อน
 บ้านของเรา" มีเนื้อหาการศึกษาเพื่ออาชีพ คิดเป็นร้อยละ 0.71 และเมื่อพิจารณาในแต่
 ละหัวข้อเนื้อหาการศึกษาเพื่ออาชีพในหนังสือเรียน สังคมศึกษา ส 203 ส 204 พบมาก
 ที่สุดในข้อ 5.5 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางภูมิศาสตร์ กับการประกอบอาชีพ คิดเป็น
 ร้อยละ 13.41 ไม่ปรากฏเนื้อหาการศึกษาเพื่ออาชีพในข้อ 1.1 การสำรวจความสนใจ
 ของตนเอง 1.3 การศึกษาความถนัดของตนเอง 1.4 การรู้จักประเมินความสามารถ
 ของตนเอง 1.5 การยอมรับข้อดีและข้อบกพร่องของตนเอง 1.6 การแก้ไขข้อบกพร่อง
 ของตนเอง 1.7 การมีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง 1.9 ความมีเกียรติและศักดิ์ศรีของ
 เอง คคค 1.10 การสร้างเป้าหมายทางอาชีพในอนาคต 2.3 ความสำคัญของงาน
 อาชีพที่มีต่อสังคม 3.1 ความหมายของการทำงานหรือการประกอบอาชีพ 4.4 ความ
 เข้าใจในรายละเอียดและขอบเขตของหมวดอาชีพที่ใช้วิชาชีพ วิชาการ และผู้ปฏิบัติงานที่
 เกี่ยวข้อง, หมวดอาชีพเสมียน และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง, หมวดอาชีพบริหาร, หมวดอาชีพ
 รับราชการทหารและหมวดอาชีพอื่น ๆ 5.1 ลักษณะการเมืองการปกครองของไทยใน
 ปัจจุบัน 5.2 บทบาทของพลเมืองไทยในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็น
 ประมุข 5.3 หน้าที่ของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย 5.7 ปัญหาเศรษฐกิจของ
 ประเทศไทย 5.8 โครงสร้างทางด้านสังคมของประเทศต่าง ๆ 6.5 คนมีวินัย

6.6 การประหยัดและเก็บออม 6.8 คนมีเหตุผล 6.9 การรู้จักหึ่งตนเอง 6.10 การมีมนุษยสัมพันธ์ 6.12 การใช้เวลาเข้าให้เป็นประโยชน์ 6.13 การวางแผนและการแบ่งเวลาในการทำงาน 6.14 การตรงต่อเวลา 6.16 จรรยาบรรณของอาชีพ

7.1 การวางแผนการศึกษาต่อให้สอดคล้องกับอาชีพ 7.2 การเตรียมทักษะในการหางาน 7.3 การเตรียมทักษะในการทำงาน 7.4 ขั้นตอนในการเข้าสู่งานอาชีพ 7.5 กระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพ เมื่อพิจารณาเนื้อหารายวิชาในแต่ละบทเรียนพบว่า มีเนื้อหาการศึกษาเพื่ออาชีพในบทนำมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.62 ไม่ปรากฏเนื้อหาการศึกษาเพื่ออาชีพในบทที่ 4 "แหล่งอารยธรรมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้" บทที่ 5 "เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก่อนการขยายตัวของชนชาติตะวันตก" บทที่ 6 "การขยายตัวของชนชาติตะวันตกในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้" บทที่ 6 "ที่ตั้ง ลักษณะภูมิประเทศ และลักษณะภูมิอากาศ" บทที่ 15 "ศาสนา และแนวทางการดำเนินชีวิต" บทที่ 16 "ประเพณี" บทที่ 17 "ลักษณะการเมืองการปกครอง" บทที่ 22 "สิทธิและหน้าที่ของพลเมืองตามกฎหมาย" บทที่ 24 "ความมั่นคงของชาติ"

1.3 เนื้อหารายวิชาของหนังสือเรียนสังคมศึกษา ส 305 ส 306 "โลกของเรา" มีเนื้อหาการศึกษาเพื่ออาชีพ คิดเป็นร้อยละ 0.97 และเมื่อพิจารณาในแต่ละหัวข้อเนื้อหาการศึกษาเพื่ออาชีพ พบมากที่สุดในข้อ 1.8 ความแตกต่างระหว่างบุคคล คิดเป็นร้อยละ 18.28 ไม่ปรากฏเนื้อหาการศึกษาเพื่ออาชีพในข้อ 3.1 ความหมายของการทำงาน หรือการประกอบอาชีพ 3.2 การมีทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพ 3.3 การยอมรับในอาชีพที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล 3.8 ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพ

4.2 ความต้องการของตลาดแรงงาน 4.4 ความเข้าใจในรายละเอียดและขอบเขตของหมวดอาชีพเสมือน และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง และหมวดอาชีพอื่น ๆ 5.2 บทบาทของพลเมืองไทยในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข 6.1 คนชื่อเสียง 6.4 ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ 6.10 การมีมนุษยสัมพันธ์ 6.11 ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 6.12 การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ 6.14 การวางแผนและการแบ่งเวลาในการทำงาน 6.15 การตรงต่อเวลา 6.16 การปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น 6.17 จรรยาบรรณของอาชีพ 7.8 การเตรียมทักษะในการหางาน 7.3 การเตรียมทักษะ

ในการทำงาน 7.5 กระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพ เมื่อพิจารณาเนื้อหารายวิชาในแต่ละบทเรียนพบว่า มีเนื้อหาการศึกษาเพื่ออาชีพในบทที่ 6 "ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรม" มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 3.08 ไม่ปรากฏเนื้อหาการศึกษาเพื่ออาชีพในบทที่ 4 "ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์" และบทที่ 28 "การเข้าใจแผนที่"

2. ผลการวิเคราะห์วิธีการนำเสนอเนื้อหาการศึกษาเพื่ออาชีพในหนังสือเรียนสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

2.1 โดยส่วนรวมการนำเสนอเนื้อหาการศึกษาเพื่ออาชีพในหนังสือเรียนสังคมศึกษา ประเทศของเรา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ใช้วิธีการนำเสนอแบบบรรยาย (Expository) มากกว่าการ นำเสนอแบบให้ค้นพบด้วยตนเอง (discovery) คือนำเสนอ คิดเป็นร้อยละ 71.10

2.2 โดยส่วนรวมการนำเสนอเนื้อหาการศึกษาเพื่ออาชีพในหนังสือเรียนสังคมศึกษา เพื่อนบ้านของเรา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในการนำเสนอแบบบรรยาย (Expository) มากกว่าการนำเสนอแบบให้ค้นพบด้วยตนเอง คือนำเสนอคิด เป็นร้อยละ 79.67

2.3 โดยส่วนรวมการนำเสนอเนื้อหาการศึกษาเพื่ออาชีพในหนังสือเรียนสังคมศึกษา โลกของเรา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ใช้การนำเสนอแบบบรรยาย (Expository) มากกว่าการนำเสนอแบบค้นพบด้วยตนเอง (discovery) คือนำเสนอ คิดเป็นร้อยละ 75.51

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง "การศึกษาเชิงวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษา เพื่ออาชีพ ในหนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น" มีประเด็นสำคัญที่สามารถ อภิปรายได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์ความสอดคล้องของเนื้อหาการศึกษาเพื่ออาชีพที่นำเสนอในหนังสือเรียนสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ผลจากการวิเคราะห์ความสอดคล้องของ เนื้อหาการศึกษา เพื่ออาชีพที่นำเสนอ ในหนังสือเรียนสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปรากฏว่ามีเนื้อหาการศึกษาเพื่ออาชีพ ในหนังสือเรียน ส 101 ส 102 ประเทศของเรา คิดเป็นร้อยละ 1.13 มีเนื้อหาการศึกษาเพื่ออาชีพมากที่สุด ในข้อ 4.4 ความเข้าใจในรายละเอียดและขอบเขตของหมวดอาชีพ กสิกรรม ผู้เลี้ยงสัตว์ ผู้ทำงานป่าไม้ ชาวประมง และพราน และข้อ 5.1 ลักษณะ การเมืองการปกครองของไทยในปัจจุบัน ในหนังสือเรียน ส 203 ส 204 เพื่อนบ้าน ของเรา มีเนื้อหาการศึกษาเพื่ออาชีพ คิดเป็นร้อยละ 0.71 และมีเนื้อหาการศึกษาเพื่อ อาชีพมากที่สุด ในข้อ 3.5 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางภูมิศาสตร์กับการประกอบอาชีพ ในหนังสือเรียน ส 305 ส 306 โลกของเรา มีเนื้อหาการศึกษาเพื่ออาชีพ คิดเป็นร้อยละ 0.97 เนื้อหาการศึกษาเพื่ออาชีพ พบมากที่สุดคือ 1.8 ความแตกต่างระหว่างบุคคล

จากผลการวิเคราะห์ เนื้อหาการศึกษา เพื่ออาชีพ ในหนังสือเรียนสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จะพบว่ามีน้อยมากในขณะที่ประเทศไทยในปัจจุบันกำลังประสบกับ ปัญหาว่างงาน และการทำงานต่ำกว่าระดับ การจัดการศึกษาจึงควรที่จะ เน้นการศึกษา เพื่อ อาชีพ โดยเฉพาะการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นระยะเวลาหัวเลี้ยวหัวต่อ ของชีวิตที่ระมัดระวังศึกษาต่อในสาขาใด เพื่อประกอบอาชีพในอนาคต ดังที่ ซามูเอล เอ. โอชินาล (Samuel H. Osinow 1973 : 138) กล่าวว่า การก่อตัวของความ สนใจในอาชีพ (Crystallization) จะเกิดขึ้นในช่วงอายุประมาณ 14 - 18 ปี ซึ่งเป็นช่วงอายุที่นักเรียนกำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา

นอกจากนี้ ชมาธร พันธุโพธิ์ (2529 : 102) ได้วิจัย และพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความสนใจในอาชีพ หมวดวิชาชีพ วิชาการ มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ หมวดการบริการ หมวดการค้า และหมวดงานเสมียนพนักงาน ซึ่ง นักเรียนให้เหตุผลว่างงานในหมวดอาชีพดังกล่าวทำให้ได้ค่าตอบแทนสูง และมีอิสระในการ ทำงาน แต่จากการวิเคราะห์เนื้อหาการศึกษาเพื่ออาชีพในหนังสือเรียน ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น พบว่า ให้ข้อมูลทางด้านอาชีพ ไม่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ซึ่งข้อมูล ส่วนใหญ่จะเสนออาชีพในหมวดอาชีพกสิกรรม ผู้เลี้ยงสัตว์ ผู้ทำงานป่าไม้ ชาวประมง และพราน ประกอบกับนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยเฉพาะในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

เป็นช่วงสำคัญในการวางแผนการศึกษาต่อ หรือวางแผนการประกอบอาชีพ แต่ในหนังสือเรียนสังคมศึกษา ไม่มีข้อมูลเหล่านี้อยู่ หรือมีอยู่เพียงเล็กน้อย

สภาที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาแรงงานแห่งชาติ (2529 : 147) ได้สำรวจพบว่า ความสนใจในอาชีพของนักเรียนไม่สอดคล้องกับสภาพตลาดแรงงาน โดยที่ปริมาณความต้องการช่างฝีมือระดับกลางในสาขาต่าง ๆ กัน ยังมีอีกเป็นจำนวนมาก เนื่องจากการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิต และการส่งออกของประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 และฉบับที่ 6 ทำให้มีการจ้างงานในสาขาต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ดังนั้นจึงควรที่จะมีการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และความต้องการของตลาดแรงงาน

2. การวิเคราะห์การนำเสนอเนื้อหาการศึกษาเพื่ออาชีพ ในหนังสือเรียนสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ผลจากการวิเคราะห์การนำเสนอเนื้อหาการศึกษาเพื่ออาชีพ ในหนังสือเรียนสังคมศึกษา ส 101 ส 102 "ประเทศของเรา" ส 203 ส 204 "เพื่อนบ้านของเรา" ส 305 ส 306 "โลกของเรา" พบว่าใช้วิธีการนำเสนอแบบบรรยายมากกว่าการนำเสนอแบบให้ค้นพบด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ ทั้งนี้เนื่องจากเนื้อหาในวิชาสังคมศึกษาส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นนามธรรมมากกว่าภูมิธรรม ดังนั้นผู้เรียบเรียง อาจจะต้องใช้วิธีการนำเสนอแบบบรรยาย ทั้งนี้เพราะผู้เรียบเรียงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับข้อมูล และเนื้อหาวิชามากที่สุด การเสนอเนื้อหาแบบบรรยาย ไม่สามารถช่วยให้นักเรียนเกิดการแสวงหาความรู้หรือสืบค้นด้วยตนเอง แต่ถ้าผู้เรียบเรียงนำเสนอเนื้อหาการศึกษาเพื่ออาชีพให้ค้นพบด้วยตนเองแล้วจะ เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางความคิดอย่างมีระบบระเบียบ ซึ่งผลการวิเคราะห์สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสริมศรี เศวตามร (2519 : 7171) พบว่า หนังสือแบบเรียนวิชาสังคมศึกษา ไม่ได้เสนอภูมิแบบที่ส่งเสริมวิธีสอน ไม่ว่าจะเป็นการสอนแบบสืบสวนหรือแบบแก้ปัญหา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับกระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1. ควรพัฒนาหลักสูตรโดยจัดให้มีการบูรณาการ เนื้อหาการศึกษาเพื่ออาชีพในวิชาสังคมศึกษาทุกระดับชั้น ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย อย่างต่อเนื่องและเหมาะสมกับวุฒิภาวะของนักเรียน
2. การจัดให้มีการอบรมครูและอาจารย์ให้เข้าใจในขอบข่ายของเนื้อหาการศึกษาเพื่ออาชีพ เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่ออาชีพ และเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น
3. ควรนำผลการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาเชิงวิเคราะห์ เนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษาเพื่ออาชีพในหนังสือเรียนสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงหนังสือเรียนสังคมศึกษา โดยให้มีการบูรณาการ เนื้อหาการศึกษาเพื่ออาชีพในหนังสือเรียนสังคมศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบันมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้สอนวิชาสังคม

1. ควรนำผลการวิจัยไปประกอบการพิจารณาในการจัดการเรียนการสอนเพื่อสอดคล้องกับเนื้อหาการศึกษาเพื่ออาชีพในวิชาสังคมศึกษาให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะของนักเรียน และสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการศึกษาเพื่ออาชีพ
2. ควรแนะนำนักเรียนในเรื่องการเตรียมตัวเพื่องานอาชีพแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อเป็นการ เสริมความรู้เกี่ยวกับการศึกษาเพื่ออาชีพแก่นักเรียนนอกเหนือจากในหนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารโรงเรียน

1. ควรส่งเสริมกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น กิจกรรมสหกรณ์ ชุมนุมยูวเกษตร เกษตรกรในอนาคตแห่งประเทศไทย กิจกรรมที่ส่งเสริมศิลปกิจกรรมพื้นบ้าน และกิจกรรมเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ ในโรงเรียน โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับความต้องการ

และสภาพสังคมปัจจุบัน

2. ร่วมกับชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานประกอบการ โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนสำรวจตนเองในความสนใจเรื่องอาชีพ ฝึกทักษะอาชีพต่าง ๆ เพื่อเป็นพื้นฐานและสนับสนุนการศึกษาเพื่ออาชีพ